

Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και Ιστορία στο Γυμνάσιο

Κατερίνα Κωστή
Υπ. Διδάκτωρ Θεατρικών Σπουδών

22.11.2014 - Ναύπλιο

Τι κάναμε;

Παιχνίδια γνωριμίας & συνοχής

- Τι είναι το παρελθόν για μένα;
- Τι είναι η Ιστορία για εμένα;
- Στα παλιά τα χρόνια, θα με έλεγαν...
- Τι μας ενώνει, τι μας χωρίζει;



Παρελθόν & Ιστορία → Ιστορική ενσυναίσθηση

Τι κάναμε;

Διερευνήσαμε το παρελθόν μέσα από τα μάτια των δρώντων σε αυτό υποκειμένων, των ίδιων των χαρακτήρων του:

-Δημιουργώντας μια ιστορία που εκτυλίσσεται σε μια ιστορική περίοδο...

- Βασισμένοι σε ιστορικές πηγές...

- Υποδυόμενοι ρόλους & αλληλοεπιδρώντας...

-Βιώνοντας ατομική & συλλογική εμπειρία...

-Αντιμετωπίζοντας διλήμματα ή προβλήματα που θα μπορούσαν να απασχολούν τους ανθρώπους του παρελθόντος

&

-Αναστοχαζόμενοι πάνω σε αυτό το ίδιο το παρελθόν...

Αξιοποιήσαμε βασικές τεχνικές της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση:

-Σε ένα αυστηρά δομημένο πλαίσιο

-Κάνοντας αυτοσχεδιασμούς

-Αναπτύσσοντας παιχνίδια ρόλων

-Με κίνηση και παιχνίδι

-Με φαντασία και κρίση

-Χωρίς θεατρικό κείμενο, αλλά με τεκμήρια του παρελθόντος

-Με απρόβλεπτο θεατρικό δρώμενο στηριζόμενο στη διαδικασία

-Με αποτελέσματα σύμφωνα με το ιστορικό πλαίσιο που εξετάζαμε.

Προσπαθήσαμε, δηλαδή, να προσεγγίσουμε ενσυναισθητικά το παρελθόν.

Ιστορική Ενσυναίσθηση...

είναι η ικανότητα

να βλέπει και να κρίνει κάποιος το παρελθόν σύμφωνα με τους δικούς του όρους, προσπαθώντας να καταλάβει τη νοοτροπία, τα πλαίσια αναφοράς, τις πεποιθήσεις, τις αξίες, τους σκοπούς και τις δράσεις των ιστορικά δρώντων υποκειμένων, χρησιμοποιώντας ιστορικά τεκμήρια· πρόκειται για ένα συνδυασμό πρωτίστως διανοητικής και δευτερευόντως φαντασιακής ιδιότητας.

(Foster 2001· Davis 2001, 3· Ashby & Lee 1987· Shemilt 1984)

Ιστορική Ενσυναίσθηση & Δραματική Τέχνη

Καθοδήγηση από το δάσκαλο – όχι μετωπική διδασκαλία

Επεξεργασία ιστορικών προβλημάτων σε επίπεδο ομάδας ή ολομέλειας της τάξης

Αξιολόγηση της συνεισφοράς όλων των μαθητών

Ανοχή στο λάθος

Αντίσταση σε διορθώσεις και δεδομένες από το δάσκαλο «σωστές» απαντήσεις

Επεξεργασία πηγών

Χαλιναγώγηση της φαντασίας από τις αποδείξεις

(πβ. Ashby & Lee 1987, 85-87· Davis 2001, 4)

Δεδομένα...

- Η Ιστορία περιλαμβάνει ποικίλες δραστηριότητες και στόχους
- Μας βοηθά να εξεικονίσουμε το μέλλον μέσα από το παρελθόν
- Αφορά σε σημαντικά θέματα κι ερωτήματα
- Απαρτίζεται από γεγονότα που πρέπει να ερμηνευθούν
- Ερμηνεύεται μέσα από πολλαπλές οπτικές και αντίστοιχες αφηγήσεις
- Η Ιστορία περιέχει μεγάλα διλήμματα που πρέπει να διερευνηθούν.

Levstik & Barton 2011

Πεδίο Εφαρμογής ...

Σε επίπεδο ιστορικής αφήγησης

Στην εξέταση των γεγονότων μέσα από πολλαπλές
οπτικές

Στη διερεύνηση των χρονολογικών ως αιτιωδών
σχέσεων

Σε επίπεδο συνεπειών στο παρόν και το μέλλον

Σχεδιασμός ...

Διδακτικό πλαίσιο

Τάσεις



Προγράμματα Ιστορίας μέσω των τεχνικών
της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση
σε ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους
(on-site use of drama to teach history)
(Goalen 1995, 65-66· Fairclough 1994·
Wilson & Woodhouse 1990)

Χρήση τεχνικών της Δραματικής Τέχνης
στο μάθημα της Ιστορίας στην τάξη
(classroom use of drama to teach history)
(Goalen 1995, 66-67· Goalen & Hendy
1993·
Little 1983a· Fines & Verrier 1974)



Δυνατότητα για ανάλυση ιστορικών
πηγών και ερμηνεία των ιστορικών
γεγονότων
(Heathcote 2008· Wagner 1976·
Fines & Verrier 1974).

Σχεδιασμός ...

Παιδαγωγικό πλαίσιο

- Διδασκαλική στήριξη και καθοδήγηση στην έρευνα (Ματσαγγούρας 2008)
- Φθίνουσας καθοδήγησης -fading scaffolding (Ματσαγγούρας 2011· Ματσαγγούρας 2008· Τσιάρας 2005)
- Διερευνητική–ανακαλυπτική μάθηση του Bruner (Ματσαγγούρας 2011· Τσακίρη & Καπετανίδου 2007)
- Κοινωνικοπολιτισμική θεωρία του Vygotsky και των επιγόνων του (Ματσαγγούρας 2011· Τσακίρη-Καπετανίδου 2007)

Σχεδιασμός ...

Σχεδιασμός σεναρίων

- Επιλογή θέματος... (ιστορική περίοδος, εννοιολογική προσέγγιση, όχι προσκόλληση στο σχολικό βιβλίο)
- Στοχοθεσία... (δυναμική και σύμφωνη με τις ανάγκες της ομάδας)
- Εστίαση... (βασική οργανωτική ερώτηση)
- Επιλογή ερεθίσματος... (συμβάν, ποίημα, θεατρικό έργο, ήθη κι έθιμα, φωτογραφία κοκ)
- Δημιουργία προκειμένου... (πυρήνας της ιστορίας: γεγονός, χώρος, χρόνος, ρόλοι, δραματική ένταση, δίλημμα ή πρόβλημα)
- Επιλογή ρόλων και στάσης ... (κοινωνικός ρόλος: αγωνιστής, πολιτικός, φτωχός, πλούσιος, δημοκράτης, αριστοκράτης κοκ – κοινός ρόλος: συλλογική ταυτότητα & δεσμοί – οπτική γωνία: απόσταση χώρου, χρόνου, συναισθηματική απόσταση – δάσκαλος σε ρόλο)
- Δόμηση Δράματος... (αυτόνομα επεισόδια, επιλογή ερωτήσεων, επιλογή θεατρικών τεχνικών, αναστοχασμός)

(πβ. Αυδή & Χατζηγεωργίου 2007)

Σχεδιασμός ...

Δομή σεναρίων

Εισαγωγή: δημιουργία ομάδας, γνωριμία με το αρχικό περιβάλλον και δημιουργίας σκηνικού χώρου (Τσιάρας 2005· Άλκηστις 1998).

Ανάπτυξη: δραστηριότητες του νέου δραματικού περιβάλλοντος - δράση και στοχασμός, η «ιστορία» (Τσιάρας 2005).

Κλείσιμο: δραστηριότητες αξιολόγησης και αναστοχασμού ως προς την ανάπτυξη της Ιστορικής Ενσυναίσθησης και ως προς την υποδοχή των δραστηριοτήτων (Τσιάρας 2005· Άλκηστις 1998).

Βλ. επίσης Belliveau et al. 2008

Τεχνικές για τη δημιουργία δραματικού πλαισίου...

Ακίνητη/ παγωμένη εικόνα

Το φάσμα των ιδεών

Το κούφιο τηλέφωνο

Διαμόρφωση σκηνικού χώρου

Τα προσωπικά αντικείμενα του ρόλου

Συλλογικός ρόλος

Καυτή καρέκλα

Δάσκαλος σε ρόλο

Διάδρομος συνείδησης

Συμβούλια

Στιγμιότυπα

Γραφή σε ρόλο

Έρευνα

Μικτή

**Ποσοτική – οιονεί πειραματική
(pre & post test με ομάδα
ελέγχου)
με χρήση ερωτήσεων
αξιολόγησης της ιστορικής
ενσυναίσθησης**

→Εντοπισμός και καταγραφή του υπό
μελέτη φαινομένου

**Ποιοτική – ανάλυση των
δεδομένων από τις
δραστηριότητες των μαθητών,
όπως τηρήθηκαν στον
προσωπικό φάκελο (portfolio)
του καθενός.**

→Προσπάθεια ερμηνείας του φαινομένου.

Ερευνητικά αποτελέσματα...

→Η κριτική προσέγγιση των ιστορικών πηγών, η οποία οδήγησε τους μαθητές στην προσέγγιση πολλαπλών ιστορικών οπτικών για τα ιστορικά γεγονότα και στην κατανόηση των αιτιωδών σχέσεων μεταξύ τους στον άξονα του χρόνου.

→Οι μαθητές ανέπτυξαν αίσθηση της πραγματικής διάστασης του παρελθόντος, ως βασικού παράγοντα ενδιαφέροντος για την Ιστορία.

→Διαμορφώθηκε ένα μαθητοκεντρικό περιβάλλον μάθησης, όπου σταδιακά η καθοδήγηση από τη διδάσκουσα έφθινε, ενώ αναπτυσσόταν ταυτόχρονα το συνεργατικό πνεύμα.

→Οι μαθητές πολύ νωρίς απέκτησαν έλεγχο του χρόνου. Σε αυτό συνέβαλλαν η σταθερότητα στην εφαρμογή, αλλά και ο σαφής σχεδιασμός και η στοχοθεσία των μαθημάτων.

→Η γλωσσική έκφραση των μαθητών.

→Η σκηνική και δραματική έκφραση χαρακτηριζόταν από φυσικότητα, αλλά και χιούμορ.

→Η Ιστορική Ενσυναίσθηση είναι δυνατό να καλλιεργηθεί αποτελεσματικά και γόνιμα με τη χρήση τεχνικών της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση, εφόσον εφαρμόζεται σταθερά στο ωρολόγιο πρόγραμμα, αξιοποιεί ποικίλες τεχνικές με ευελιξία, δίνει τη δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης στους μαθητές και τους ενθαρρύνει να συνεργαστούν σε κλίμα εμπιστοσύνης.